

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
ВЪРХОВЕН КАСАЦИОНЕН СЪД

До Конституционния съд
на Република България

ИСКАНЕ

от тричленен състав на гражданска колегия на ВКС по чл.149, ал.1, т.2, вр.чл.150, ал.2 от Конституцията на Република България и чл.12, ал.1, т.2 от Закона за Конституционния съд за установяване на противоконституционност на чл.12 от Закона за водите с оглед разпоредбите на чл.17, ал.1, ал.3 и ал.5 от Конституцията

Уважаеми конституционни съдии,

Във Върховния касационен съд е висящо производство по касационна жалба срещу въззивно решение, с което е отречено правото на собственост на държавата върху идеална част от имот, който се намира върху остров и който съгласно чл.12 от Закона за водите представлява публична държавна собственост. Касационното обжалване е допуснато с определение по чл.288 ГПК №48 от 03.02.2014г. При произнасянето си Върховният касационен съд следва да съобрази както разпоредбата на чл.12 от Закона за водите, така и обстоятелството, че преди приемането на този текст собствеността върху спорния имот е била възстановена на физически лица по реда на ЗСПЗЗ. При произнасянето си съставът на ВКС следва да има предвид и практиката на ЕСПЧ, свързана с прилагането на чл.1 от Протокол №1 на Конвенцията за правата на човека и основните свободи.

Мотивите, поради които съставът на ВКС счита, че е налице противоконституционност на разпоредбата на чл.12 от Закона за водите, са следните:

Правото на собственост върху земи, намиращи се на речни острови, е уредено за първи път в Закон за имуществата, собствеността и сервитутите от 1904г. /отм./. В чл.90 от ЗИСС е предвидено, че островите или островчета, които се образуват в коритата на плавателните или сплавните реки или потоци, принадлежат на държавата, ако с документ или с давност не се установи противното. Следователно законът не е изключвал възможността частни лица да притежават право на собственост върху остров или част от остров. Най-често тези земи са били земеделски и са отнети в процеса на обобществяването им след 1944г. В Закона за собствеността, както и в Закона за водите от 1969г./отм./ няма изрична уредба на правото на собственост върху островите. В Закона за собствеността и ползването на земеделските

земи и правилника за прилагането му няма изрична забрана за възстановяване на бивши земеделски земи, намиращи се върху острови. Такава забрана не може да се извлече и по тълкувателен път. Островите нямат характеристиката на имоти от национално значение, предназначени за трайно задоволяване на обществени потребности чрез общо ползване, за да може от това да се направи извод, че те представляват публична държавна собственост по смисъла на чл.2, ал.2, т.5 ЗДС и не подлежат на възстановяване, съгласно чл.7, ал.4 ЗДС. От друга страна до 2000г. не е имало закон, който да придава изрично на островите статут на публична държавна собственост и това да е пречило възстановяването на собствеността. Практиката показва, че такива земи, намиращи се на острови, са възстановявани от поземлените комисии, сега ОСЗ.

Едва с чл.12 от действащия закон за водите /ДВ бр.67 от 27.07.99г., в сила от 28.01.2000г./, изрично е уредена собствеността върху островите. Прието е, че те са публична държавна собственост. Разпоредбата представлява първично придобивно основание за държавата. С приемането ѝ островите стават държавна собственост, без значение дали преди това са имали друг собственик. Разпоредбата има ефект на одържавяване по отношение на тези земи, попадащи върху острови, които преди приемането на Закона за водите от 1999г. са били възстановени на физически лица по реда на ЗСПЗЗ. Отгук произтича и противоречието на чл.12 от Закона за водите с чл.17, ал.1, ал.3 и ал.5 от Конституцията на Република България, според които правото на собственост и наследяване се гарантира и защитава от закона, частната собственост е неприкосновена, а принудително отчуждаване на собственост за държавни и общински нужди може да става само въз основа на закон, при условие, че тези нужди не могат да бъдат задоволени по друг начин и след предварително и равностойно обезщетение. Чл.17, ал.5 от Конституцията сочи изискванията за отчуждаване на частни имоти, но на по-голямо основание тя следва да се прилага и за случаите, при които частни имоти стават държавна собственост по силата на закон. В тези случаи също следва да е предвидено задължение и ред за обезщетяване на частните лица. Разпоредбата на чл.12 от Закона за водите не е придружена със задължение на държавата да обезщети частните собственици на острови или част от острови, нито пък има предвидена процедура по обезщетяването и това я прави противоконституционна.

За сравнение - с чл.2, ал.7 от Закона за обезщетяване на собственици на одържавени имоти /ЗОСОИ/ е предвидено, че когато имот, одържавен по законите и начините, посочени в чл.1 и чл.2 от ЗВСОНИ, е превърнат след 25.02.1992г. в публична собственост на държавата по закон или с решение на Министерския съвет, той се заплаща на собствениците по действителни пазарни цени към деня на влизане в сила на този закон от държавата чрез Министерството на финансите. Този текст се прилага само по отношение на имоти, които са възстановени по ЗВСОНИ и не може да намери

приложение по отношение на имоти, възстановени по реда на ЗСПЗЗ преди приемането на закон, който придава статут на публична държавна собственост на възстановените земеделски земи.

С редица свои решения Конституционният съд е приемал, че са противоконституционни онези текстове на закона, които отнемат едно вече възникнало право на собственост или друго ограничено вещно право. Така например с решение №4/27.02.1996г. по к.д.№32/95г. е обявена за противоконституционна разпоредбата на чл.90а от Закона за наследството, в частта, с която отпада действието на определен кръг завещания, включващи земеделски земи, възстановени по реда на ЗСПЗЗ към момента на влизане в сила на този текст от закона. С решение №22/10.12.1996г. по к.д.№24/96г. е обявена за противоконституционна разпоредбата на §1 от ЗИД ЗДБ от 1996г., която е имала за цел да обяви за държавни вземания от продажби на природен газ, които не са били третирани като такива до приемането и. С решение №7/10.04.2001г. по к.д.№1/2001г. е обявена за противоконституционна разпоредбата на §6 от ПЗР на ЗДС, с която учредено по установения ред безсрочно или за повече от 10г. право на ползване върху имот – частна държавна собственост, се редуцира до 10 години. Тричленният състав на ВКС счита, че по аналогичен начин разпоредбата на чл.12 от Закона за водите отнема едни вече възникнали права на собственост, което я прави противоконституционна.

По изложените съображения настоящият състав приема, че следва да сезира Конституционния съд.

УВАЖАЕМИ КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,

Молим на основание чл.149, ал.1, т.2 от Конституцията да се произнесете по въпроса: Противоречи ли разпоредбата на чл.12 от Закона за водите /ДВ бр.67/27.07.1999г./ на чл.17, ал.1, ал.3 и ал.5 от Конституцията на Република България, след като липсва задължение за държавата и механизъм за обезщетяване на заварените собственици на земи, намиращи се върху острови.

Приложение: гр.д.№793/2012г. по описа на ВКС, I ГО.

СЪДЕБЕН СЪСТАВ:

ПРЕДСЕДАТЕЛ:

/ Добрила Василева/

и.п.

ЧЛЕНОВЕ: 1.

/ Маргарита Соколова/

и.п.

2.

/ Гълъбина Генчева/